

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان
دانشکده پرستاری و مامایی

مرکز تحقیقات مراقبتهای پرستاری و مامایی

طرح تحقیقاتی شماره ۳۸۹۰۹۹

رساله جهت اخذ دانشنامه
دکترای تخصصی (PhD) بهداشت باروری

عنوان:

تبیین توانمندی زنان در تنظیم خانواده و آرایه الگو:
مطالعه ترکیبی

استاد راهنما: دکتر معصومه سیمبر

استاد مشاور: دکتر فریبا طالقانی

نگارش: شهناز کهن

زمستان ۱۳۹۰

چکیده

مقدمه: توانمندی زنان فرآیند توسعه توانایی و آزادی آنان در تصمیم‌گیری‌های اساسی زندگی است. به خصوص این توانمندی در تصمیم‌گیری، انتخاب و اختیار درباره خواسته‌های باروری سبب می‌شود زنان، نقش و مسئولیت خود در تنظیم خانواده را به خوبی اجرا نمایند. از طرف دیگر، امروزه تنظیم خانواده از مفهوم کنترل جمعیت رها گردیده و به عنوان یک عنصر اساسی در حقوق باروری، توانمندسازی و ارتقا موقعیت زنان در جامعه مطرح است تا زوجین بصورت داوطلبانه، بر پایه آگاهی و بینش دست به تصمیم‌گیری مسئولانه درباره فرزندآوری خود زنند. لذا مطالعه ترکیبی حاضر با هدف تبیین توانمندی زنان در تنظیم خانواده و ارایه الگو طراحی گردید.

روش پژوهش: پژوهش فعلی یک مطالعه ترکیبی متوالی اکتشافی می‌باشد. در مرحله اول مطالعه، با استفاده از رویکرد کیفی و روش تحلیل محتوی مفهوم توانمندی در تنظیم خانواده از دیدگاه ۳۹ مشارکت‌کننده (زنان واجد شرایط تنظیم خانواده و ارایه‌دهندگان خدمات تنظیم خانواده) در هفت گروه متمرکز و هفت مصاحبه فردی، تبیین گردید. سپس بر اساس طبقات ظهور یافته کیفی، پرسشنامه وضعیت توانمندی زنان در تنظیم خانواده طراحی گردید. مرحله دوم مطالعه، با روش پژوهش کمی به منظور توسعه و تایید یافته‌های مرحله کیفی، در دو بخش بطور همزمان بر روی ۳۸۴ نمونه پژوهش انجام شد. در مطالعه توصیفی تحلیلی با آزمون‌های همبستگی، تی مستقل، رگرسیون و آنالیز واریانس رابطه توانمندی زنان با مشخصات دموگرافیک و باروری بررسی شد. در ادامه به منظور استخراج عامل‌های توانمندی زنان در تنظیم خانواده، روش تحلیل عامل اکتشافی بکار گرفته شد.

یافته‌ها: تحلیل داده‌های کیفی منجر به شکل‌گیری دو طبقه نهایی گردید. طبقه مفهوم توانمندی زنان در تنظیم خانواده (کنترل بر برنامه باروری، تنظیم خانواده مشارکتی، حفظ سلامتی در دوره باروری، دسترسی به خدمات تنظیم خانواده مطلوب) و دیگری طبقه عوامل توانمندی زنان در تنظیم خانواده (عوامل اجتماعی، فرهنگی، فردی - خانوادگی و خدمات تنظیم خانواده) بود. نتایج بخش اول کمی نشان داد، میانگین توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۵۸/۶ درصد بوده و زنان در حیطه عوامل خانوادگی و خدمات تنظیم خانواده توانمندی بالاتری داشتند. درآمد خانواده، تحصیلات، سن هنگام تولد فرزند اول، روش پیشگیری رابطه مستقیم و معنی‌دار و سن فعلی و حاملگی ناخواسته رابطه معنی‌دار و معکوس با توانمندی نشان دادند. تحلیل عامل اکتشافی منجر به ظهور هفت عامل اصلی گردید که در الگوی توانمندی زنان در تنظیم خانواده نمایش داده شد.

بحث و نتیجه‌گیری: ادغام یافته‌های حاصل از کل مطالعه ترکیبی، حاکی از آن است که زنان توانمندی در تنظیم خانواده را در گرو داشتن اطلاعات درباره تنظیم خانواده، اقتدار و مهارت در تصمیم‌گیری می‌دانند که سبب تقویت کنترل بر برنامه باروری می‌شود. تنظیم خانواده مشارکتی که از طریق تفاهم با همسر در خواسته‌های باروری و وجود پشتیبانی وی در اجرای تنظیم خانواده نشأت می‌گیرند را نیز امری ضروری برای توانمندی می‌دانند. همچنین زنان توانمندی در تنظیم خانواده را به معنای تامین سلامت در طول دوره باروری با دسترسی به خدمات تنظیم خانواده مطلوب مطرح نمودند.

عوامل اجتماعی نظیر، رسانه‌ها، مدارس و فرصت‌های شغلی از عوامل افزایش قدرت و اختیار زن در تنظیم خانواده معرفی شدند، باورهای فرهنگی نیز عمدتاً تمایلات باروری و تصمیم‌گیری زنان در تنظیم خانواده را تحت تاثیر قرار داده و سبب کاهش کنترل بر باروری می‌گردید. دسترسی فیزیکی به مراکز بهداشتی و خدمات رایگان تنظیم خانواده نتوانسته بود باعث دستیابی کامل مشارکت‌کنندگان به تمایلات باروری شود. با توجه به یافته‌ها، زنان توانمندی خود را در داشتن کنترل بر باروری و اقتدار در تصمیم‌گیری می‌بینند که در بافت فرهنگی و اجتماعی پرورش می‌یابد. لذا تغییر شرایط اجتماعی و باورهای فرهنگی با کمک رسانه‌ها و مدارس جهت تغییر نگرش‌ها و باورهای فرهنگی نسبت به جایگاه زنان و تقویت پایه‌های توانمندی ضروری به نظر می‌رسد. همچنین خدمات تنظیم خانواده باید تمرکز بیشتری بر ارایه خدمات به زوجین، خدمات جامع بهداشت باروری و درمان عوارض روش‌های پیشگیری باشد تا باعث توانمندی زنان گردد.

کلیدواژه‌ها: توانمندی زنان، تنظیم خانواده، تحلیل محتوی کیفی، مطالعه ترکیبی، تحلیل عامل اکتشافی

فهرست مطالب

چکیده فارسی

فصل اول: بیان مساله

مقدمه	۲
اهداف پژوهش	۱۴
اهداف مرحله کیفی	۱۴
اهداف مرحله کمی	۱۵

فصل دوم: پارادایم مطالعه و مرور مطالعات

پارادایم موضوع پژوهش	۱۷
پارادایم روش تحقیق	۳۲
مرور مطالعات	۳۷

فصل سوم: روش

معرفی روش ترکیبی	۶۱
مرحله اول: پژوهش کیفی	۶۸
مرحله دوم: پژوهش کمی	۸۰

فصل چهارم: نتایج

بخش اول: یافته‌های مرحله کیفی	۹۹
بخش دوم: نتایج مرحله کمی، فاز ۱	۱۳۵
بخش سوم: نتایج مرحله کمی، فاز ۲	۱۴۹

فصل پنجم: بحث

بحث، تفسیر و ادغام یافته‌های کیفی و کمی	۱۶۲
نتیجه‌گیری نهایی بر اساس اهداف پژوهش	۱۹۴
کاربرد یافته‌ها	۱۹۶
پیشنهادات جهت پژوهش‌های بعدی	۱۹۸

منابع	۲۰۰
چکیده انگلیسی	

پیوست‌ها

فهرست جداول

- جدول شماره ۱-۲: ابعاد وسطوح مختلف توانمند سازی زنان ۲۶
- جدول شماره ۱-۳: حالت‌های ممکن در تلفیق دو روش پژوهش در مطالعات ترکیبی ۶۵
- جدول شماره ۲-۳: روند شکل‌گیری زیر از کدهای استنباطی ۷۵
- جدول شماره ۳-۳: روند شکل‌گیری طبقات فرعی از زیر طبقات ۷۶
- جدول شماره ۴-۳: روند کلی دسته‌بندی داده‌ها کیفی از کدهای استنباطی تا یک طبقه بندی اصلی ۷۷
- جدول شماره ۵-۳: برون داد کایزر- مایر- الکین و مقدار آزمون کرویت بارتلت ۹۰
- جدول شماره ۶-۳: ماتریس همبستگی بین عامل‌های استخراج شده ۹۱
- جدول شماره ۷-۳: نمایش اشتراکات ۴۰ گویه نهایی با اشتراکات بالاتر از ۳/ ۹۳
- جدول شماره ۸-۳: نسبت واریانس‌های تبیین شده توسط هر یک از ۱۱ عامل استخراج شده ۹۴
- جدول شماره ۱-۴: توصیف ویژگی‌های فردی زنان متاهل سنین باروری مشارکت‌کننده در بحث گروهی و فردی در خصوص توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۰۰
- جدول شماره ۲-۴: توصیف ویژگی‌های فردی ارایه دهندگان خدمات تنظیم خانواده در بحث گروهی و فردی در خصوص توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۰۱
- جدول شماره ۳-۴: توصیف ویژگی‌های فردی مدیران خدمات تنظیم خانواده در مصاحبه فردی در خصوص توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۰۱
- جدول شماره ۴-۴: طبقه‌بندی نهایی ۱: مفهوم توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۰۳
- جدول شماره ۵-۴: طبقه‌بندی نهایی ۲: عوامل توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۰۴
- جدول شماره ۶-۴: میانگین و انحراف معیار مشخصات فردی واحدهای مورد پژوهش (۳۸۴ نفر) ۱۳۶
- جدول شماره ۷-۴: توزیع فراوانی مشخصات فردی و باروری واحدهای مورد پژوهش (۳۸۴ نفر) ۱۳۷
- جدول شماره ۸-۴: میانگین و فراوانی نمره پاسخ‌های داده‌شده به عبارات حیطة عوامل فرهنگی ۱۳۹
- جدول شماره ۹-۴: میانگین و فراوانی نمره پاسخ‌های داده‌شده به عبارات حیطة عوامل اجتماعی ۱۴۰
- جدول شماره ۱۰-۴: میانگین و فراوانی نمره پاسخ‌های داده‌شده به عبارات حیطة عوامل خانوادگی ۱۴۱
- جدول شماره ۱۱-۴: میانگین و فراوانی نمره پاسخ‌های داده‌شده به عبارات حیطة خدمات تنظیم خانواده ۱۴۳
- جدول شماره ۱۲-۴: درصد فراوانی وضعیت توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۴۵
- جدول شماره ۱۳-۴: میانگین و انحراف معیار توانمندی زنان در تنظیم خانواده به تفکیک حیطة‌ها ۱۴۶
- جدول شماره ۱۴-۴: میانگین نمره توانمندی در سطوح مختلف تحصیلی (۳۸۴ واحد پژوهش) ۱۴۷
- جدول شماره ۱۵-۴: میانگین نمره توانمندی برحسب بارداری ناخواسته (۳۷۲ واحد پژوهش) ۱۴۷

فهرست جداول

- جدول شماره ۱۶-۴ میانگین نمره توانمندی برحسب نوع روش پیشگیری فعلی (۳۸۴ واحد پژوهش) ۱۴۸
- جدول شماره ۱۷-۴ میانگین نمره توانمندی برحسب جنس فرزند (۳۷۲ واحد پژوهش) ۱۴۹
- جدول شماره ۱۸-۴ نسبت واریانس تبیین شده به تفکیک ۱۱ عامل استخراج شده اولیه ۱۵۰
- جدول شماره ۱۹-۴: ۱۱ عامل استخراج شده به همراه گویه ها ۱۵۱
- جدول شماره ۲۰-۴: ۷ عامل نهایی توافق شده در پانل متخصصین به همراه گویه ها و بار عاملی بعد از چرخش ۱۵۳
- جدول شماره ۲۱-۴ عامل شماره ۱: توانایی و اختیار تصمیم گیری زنان ۱۵۵
- جدول شماره ۲۲-۴ عامل شماره ۲: نقش و مشارکت مردان در تنظیم خانواده ۱۵۶
- جدول شماره ۲۳-۴ عامل شماره ۳: نقش فرهنگ و باورها ۱۵۷
- جدول شماره ۲۴-۴ عامل شماره ۴: نقش مراکز بهداشتی ۱۵۷
- جدول شماره ۲۵-۴ عامل شماره ۵: وضعیت اجتماعی-اقتصادی ۱۵۸
- جدول شماره ۲۶-۴ عامل شماره ۶: نقش رسانه عامل ۱۵۹
- جدول شماره ۲۷-۴ عامل شماره ۷: آگاهی زوجین از تنظیم خانواده ۱۵۹
- جدول شماره ۲۸-۴: مقایسه طبقات اصلی مطالعه کیفی با عامل های نهایی استخراج شده از تحلیل عاملی ۱۶۰

فهرست نمودارها

نمودار شماره ۱-۳: نقشه مطالعه ترکیبی اکتشافی فعلی ۶۲

نمودار شماره ۲-۳: نمودار سنگریزه، نمایش عامل‌ها براساس ارزش ویژه ۹۵

فهرست شکل و دیاگرام:

شکل شماره ۱-۵: الگوی توانمندی زنان در تنظیم خانواده ۱۹۲

فهرست پیوست‌ها

پیوست شماره یک (فرم رضایت آگاهانه)

پیوست شماره دو (فرم رضایت شرکت در مطالعه)

پیوست شماره سه (نمونه ای از سوالات راهنمای مصاحبه)

پیوست شماره چهار (دسته بندی استقرایی داده های کیفی)

پیوست پنج (پرسشنامه)

منابع فارسی:

- ❖ ادیب حاج باقری محسن، پیروزی سرور، صلصالی مهوش. روشهای تحقیق کیفی. نشر و تبلیغ بشری. تهران.
- ❖ افشین نیا، فرساد. تحلیل کاربردی داده‌ها: راهنمای استفاده از نرم افزار SPSS (اس. پی. اس. اس). انتشارات دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. اصفهان. ۱۳۸۳.
- ❖ امیری محمد، کسائیان امیر. بررسی آگاهی و نگرش ارایه دهندگان خدمات تنظیم خانواده در زمینه روش های پیشگیری از بارداری. فصلنامه دانش و تندرستی. دوره ۴، شماره ۱. بهار ۱۳۸۸ صص ۲۹-۲۴
- ❖ پاک سرشت صدیقه. میر حق جو سیده نوشاز. کاظم نژاد احسان. وظیفه شناس آذر. نیازهای آموزشی زنان درباره روش های پیشگیری از بارداری. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان. سال چهاردهم شماره ۵۳. بهار ۱۳۸۴. صص ۱۳-۹
- ❖ پرویزی سرور، قاسم زاده کاکرودی فرزانه، سید فاطمی نعیمه، ناصری فروغ. عوامل اجتماعی سلامت زنان ساکن در شهر تهران: یک پژوهش کیفی. پژوهش پرستاری، زمستان ۱۳۸۸، دوره ۴ شماره ۱۵، صص ۱۵-۶
- ❖ جی - ان کیم، چارلز و مولر (مولفین)، صادق بختیاری، هونگ طالبی (مترجمین). مقدمه ای بر تحلیل عاملی و شیوه بکارگیری آن. انتشارات دانشگاه اصفهان. ۱۳۸۱. صص ۹-۷
- ❖ حاتمی حسین، رضوی سید منصور، افتخار اردبیلی حسن، مجلسی فرشته، سید نوزادی محسن، پریزاده سید محمد جواد. کتاب جامع بهداشت عمومی. جلد سوم. چاپ اول. انتشارات ارجمند (۱۳۸۳) صفحات ۱۳۷۲-۱۳۵۴
- ❖ حاجیان کریم ا... اصنافی نسائی. علی اکبرنیا عمران فروغ. بررسی فاصله گذاری بین تولد ها و عوامل مرتبط با آن در مادران چندم زای مراجعه کننده به زایشگاه ها و مراکز بهداشتی درمانی شهری بابل. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران ۱۸. (۶۶). ۱۳۸۷. صص ۷۰-۶۳
- ❖ خدیجه علی آبادی و علی صمدی (مترجمین). نیکلا بریس، ریچارد کمپ، رزمی سنگار (مولفین)، تحلیل داده های روانشناسی با برنامه اس پی اس اس. نشر دوران. تهران. ۱۳۸۴
- ❖ خوشه مهری گیتی، ابراهیم طاهری گیتی، حاتمی زهرا، صفاری محسن. بررسی میزان شیوع حاملگی ناخواسته و برخی عوامل موثر بر آن در زنان باردار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی جنوب تهران. فصلنامه پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، زمستان ۱۳۸۶، سال شانزدهم شماره پیاپی ۵۹، صص ۳۱-۲۶
- ❖ ربانی رسول. افشانی سیدعلیرضا. فاضل نجف آبادی سمیه. بررسی تفاوت نقش مردان و زنان در تنظیم خانواده مطالعه موردی شهر نجف اباد. مطالعات زنان ۵. (۳). زمستان ۱۳۸۶. صص ۸۰-۵۹
- ❖ رستمیان عبدالرحمن و همکاران. بررسی کیفی علل عدم مشارکت کامل مردان در برنامه های تنظیم خانواده در شهر بوشهر. طب جنوب، ۱۳۸۰، سال چهارم شماره دوم، صص ۱۴۹-۱۴۲

- ❖ روشنی علی، کیانی سیدامیر، صدیقی عبدالعظیم، مختاری فروغ. بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد فرهنگیان شهر رشت نسبت به تنظیم خانواده و روش های پیشگیری از حاملگی مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان بهار. ۱۳(۴۹). ۱۳۸۳. صص ۳۳-۳۸
- ❖ سایت ایران ۱۴۰۴، ایران در جایگاه ۹۴ توسعه انسانی،
<http://irane1404.com/NDetail.aspx?NewsID=731>
- ❖ سیمبر معصومه. دستاوردهای تنظیم خانواده در ایران. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی. دوره ۸ شماره ۱. بهار ۱۳۸۹، صفحات: ۸۱-۹۲
- ❖ سیمبر معصومه، احمدی محبوبه، احمدی گلنوش، علوی مجد حمیدرضا. بررسی کیفیت خدمات تنظیم خانواده در مراکز بهداشتی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، پایش ۶ (۲). ۱۳۸۶. صص ۱۵۵-۱۴۵.
- ❖ شادی طلب، ژاله. گزایی نژاد، علیرضا(۱۳۸۳) فقر زنان سرپرست خانوار فصلنامه پژوهش زنان، دوره دوم، شماره اول، صفحات ۶۹-۴۹
- ❖ شریعتمداری، علی (۱۳۸۰). اصول فلسفه تعلیم و تربیت. جلد هفدهم. تهران: امیرکبیر.
- ❖ شکوری علی، رفعت جاه مریم، جعفری معصومه. مولفه های توانمندی زنان و تبیین عوامل موثر بر آنها. فصلنامه پژوهش زنان. دوره پنجم. شماره اول. ۱۳۸۶. صص ۱-۲۶
- ❖ صادقی فسایی سهیلا، کریمی شیوا، کلیشه های جنسیتی سریال های تلویزیونی ایرانی، پژوهش زنان پاییز ۱۳۸۴، ۳(۳)، صص ۸۹-۵۹
- ❖ صلصالی مهوش، پرویزی سرور، ادیب حاج باقری محسن، روش های تحقیق کیفی، انتشارات بشری. ۱۳۸۲. صص ۶۸-۶۳
- ❖ عابدی حیدر علی، روانی پور مریم، کریم الهی منصوره، یوسفی حجت اله. روشهای تحقیق کیفی در پرستاری. چاپ اول. انتشارات بشری. تهران. ۱۳۸۵
- ❖ عباسی شوازی، محمدجلال با همکاری حسینی چاوشی، میمنت. مک دونالد، پیتزا. دلاور، بهرام. تحولات باروری در ایران، شواهدی از چهار استان منتخب. معاونت سلامت وزارت بهداشت و درمان. تهران. ۱۳۸۳
- ❖ عباسی شوازی محمدجلال، خادم زاده آتیه. علل انتخاب روش منقطع پیشگیری از بارداری در بین زنان سنین باروری در شهرستان رشت. فصل نامه باروری ناباروری. دوره ۵، شماره ۴. ۱۳۸۳. صص ۳۳۰-۳۲۳
- ❖ عباسی شوازی، محمدجلال و عباس عسکری ندوشن. تغییرات خانواده و کاهش باروری در ایران. مجله نامه علوم اجتماعی. شماره ۲۵. بهار ۸۴. صص ۷۵-۲۵
- ❖ فروزان، ستاره. بیگلریان، اکبر. زنان سرپرست خانوار، فرصت ها و چالش ها، فصلنامه پژوهش زنان، دوره اول، ۱۳۸۲.

شماره ۵، صص ۵۸-۳۵

- ❖ کتابی محمود، یزدخواستی بهجت، فرخی راستایی زهرا. توانمند سازی زنان برای مشارکت در توسعه: پژوهش زنان. دوره ۱ سال ۳. شماره ۷. ۱۳۸۲. صص ۳۰-۵
- ❖ مظلومی محمودآباد سید سعید، شهیدی فاطمه، عباسی شوازی معصومه، شهریزاده فاطمه، بررسی آگاهی نگرش و رفتارهای زنان در مورد بهداشت باروری در هفت شهر مرکزی ایران، فصلنامه باروری و ناباروری، ۱۳۸۵ صص ۴۰۰-۳۹۱
- ❖ مهران، گلنار. بررسی روند تواناسازی دختران و زنان در نظام آموزشی ایران، فصلنامه تعلیم و تربیت، سال بیست و دو، شماره سه، شماره مسلسل ۸۷، ۱۳۸۵، صص: ۹۱-۶۴
- ❖ نبوی سید عبدالحسین ارشاد فرهنگ احمدی لیلا. بررسی برخی عوامل اجتماعی، جمعیت شناختی بر پذیرش مسوولیت اجرایی تنظیم خانواده شهر اهواز. نامه علوم اجتماعی تهران. ۱۶(۳۵). ۱۳۸۷ صص ۴۵-۲۳
- ❖ نظام نوین پایش و ارزشیابی (IMES)، معاونت سلامت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت با همکاری دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تهران. ۱۳۸۴.
(www.fhp.hbi.ir/e-book/IMES). Accessed January 2007
- ❖ وحید قاسمی. مدل سازی معادله ساختاری در پژوهش های اجتماعی با کاربرد Amos Graphics. نشر جامعه شناسان. تهران. ۱۳۸۹. صص ۱۰-۴

<http://www.microcreditsummit.org/papers/empowerment.pdf>

- ❖ Al Riyami A, Afifi M and Mabry R M. Women's autonomy, education and employment in Oman and their influence on contraceptive use. *Reproductive Health Matters*. 2004; 12(23):144-54
- ❖ Ali W, Fani MI, Afzal S.and Yasin GH.2010. Cultural Barriers in Women Empowerment: A Sociological Analysis of Multan, Pakistan. *European Journal of Social Sciences*. 18(1): 147-155
- ❖ Andrew sh. And Holcomb e. d., *Mixed Methods Research for nursing and the health sciences*, 2009, Blackwell publishing.
- ❖ Badar s and etal. Women empowerment & fertility behavior. *Professional medical journal*. 2007; 14(2):295-299.
- ❖ Brown TA. *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. New York: Guilford press; 2006
- ❖ Bryman A. Integrating quantitative and qualitative research: how is it done? *Qualitative Research*. 2006. 6(1): 97–113.
- ❖ Burns N; Grove S(2005), *Practice of nursing Research conduct, critique and utilization*, 5th Ed, Philadelphia: Saunders Co.
- ❖ Burstyn I. principal component analysis is a powerful instrument in occupational hygiene inquiries. *Ann Occup Hyg* 2004; 48: 655-661
- ❖ Bustamante FR, Giarratano G .Changing men's involvement in reproductive health and family planning. *Nurs Clin North Am*. 2004 Jun; 39(2):301-18
- ❖ Campbell M, sahin-hodoglugil NN and potts M. barriers to fertility regulation: a review of the literature. *Studies in family planning*.2006; 37(2):87-98
- ❖ CARE.2005.Women's Empowerment. Available at:
- ❖ CARE.2010. CARE's perspective on the MDGs: building on success to accelerate progress towards 2015. CARE International . available at:
- ❖ Carr S.E. Rethinking Empowerment Theory Using a Feminist Lens: The Importance of Process, *Affilia*, Vol. 18, No. 1,Pp 8-20,2003
- ❖ Casterline J.B., Sathar Z. A., Haque M. uL. Obstacles to Contraceptive Use in Pakistan: A Study in Punjab. *Studies in family planning*.2001; 32(2): 95–110
- ❖ Chaudhry I.Sh. and Nosheen F.2009. The Determinants of Women Empowerment in Southern Punjab (Pakistan): An Empirical Analysis. *European Journal of Social Sciences* .10(2):216-229
- ❖ Cheston, S., & Kuhn, L. Empowering Women through Microfinance: Women's Opportunity Fund. 2002. (UNIFEM)
- ❖ Collins, K.M.T., Onwuegbuzie, A. J. and Jiao, Q.G. (2007). A Mixed Methods Investigation of Mixed Methods Sampling Designs in Social and Health Science Research. *Journal of Mixed Methods Research*.1 (3): p. 267-294.
- ❖ Creel LC, Sass JV and Yinger NV. Client-Centered Quality: Clients' Perspectives and Barriers to Receiving Care. *New Perspectives on Quality of Care*. 2002; No 2:1-8

- ❖ Creswell w. j. and Plano l. v., *Designing and conducting mixed method research*, 2007: sage pub.
- ❖ Dempsy,P.D.Dempsy,A.(2000). *Using Nursing Research: Process, Critical Evaluation and Utilization*. Philadelphia. Lippincott.
- ❖ DeRose L and Ezeh A. Decision-making patterns and contraceptive use. Evidence from Uganda. *Population Research and Policy Review*. 2010; 29(3): 423-439
- ❖ Eguavoen A NT, Odiagbe SO and Obetoh GI. The Status of Women, Sex Preference, Decision-Making and Fertility Control in Ekpoma Community of Nigeria. *Journal Social Science*. 2007; 15(1): 43-49
- ❖ Ehsanpour S, Mohammadifard M ,Shahidi Sh and Nekouyi N. A comparative study on attitude of contraceptive methods users towards common contraceptive methods. *Iranian Journal of Nurse and Midwifery Researches*.2010; 15(Special Issue):363-370.
- ❖ Field A. *Exploratory Factor Analysis*. In *discovering statics using spss.2nd edit*; sage publication; 2005
- ❖ Fox, D.J., 2006. *Fundamentals of Nursing Research*. 4th Edition, USA, Appleton-Century-Crofts.
- ❖ Granheim UH and lundman B .qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*.2004; 24:105-112
- ❖ Grbich, carol, *Qualitative Data Analysis*, New Delhi: sage pub, 2007
- ❖ Green, J. , *qualitative methods for health research*, London: sage pub,2004
- ❖ Grown a C, Gupta G and Kes A. *Taking action: achieving gender equality and empowering women*. Millennium project. available at:
- ❖ Grown b C, Gupta G and pande R. Taking action to improve women's health through gender equality and women`s empowerment. *The lancet*.2005; 365 (9458):541-543
- ❖ Gupta GR and Malhotra A. 2006. Empowering women through investment in reproductive health and right.
- ❖ Gwatkin D.R., where next for family planning? *The Lancet*. 2009; 374(9702) : 1663 – 1664
- ❖ Haile A and Enqueselassie F. influence of women`s autonomy on couple`s contraception use in jimma town, Ethiopia. *Ethiopia journal of health development*.2006; 20(3):145-151
- ❖ Holloway I. and Wheeler, S., *Qualitative Research in Nursing 2th edition*, Blackwell science, 2002.
- ❖ Hong R, Montana L, Mishra V. Family planning services quality as a determinant of use of IUD in Egypt. *BMC Health services research* 2006;6(1):79.
- ❖ Hsieh HF, Shannon SE. Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research* 2005;15(9):1277.
http://hdrstats.undp.org/countries/country_fact_sheets/cty_fs_IRN.html
<Http://www.care.org/newsroom/publications/whitepapers/women-and-empowerment.pdf>. Access March 2012.

- <http://www.generoyambiente.org/arcangel2/documentos/377.pdf>
- <http://www.preventionweb.net/english/professional/publications/v.php?id=16187>
- http://www.who.int/gender/documents/EN_womens_emp.pdf.
- http://www.who.int/reproductivehealth/publications/general/WHO_RHR_02_3/en/index.html.
- https://members.weforum.org/pdf/Global_Competitiveness_Reports/Reports/gender_gap.pdf
- ❖ Hyrkas, K., Schmidlechner, K.A. and Oksa, L.,2003. Validating on Instrument for Clinical Supervision using an Expert Panel. *International journal of nursing studies*. 40,PP.619-25.
  - ❖ ICPD: International Conference on Population and Development, Cairo, 1994 .Available at:
  - ❖ Islam MA, Padmadas SS, Smith PWF. Female method versus male method: women`s role in decision-making process in Bangladesh. Paper presented at public health and human rights, APHA, 2006, 134th annual meeting & exposition, Boston. Available at http://apha.confex.com/apha/134am/techprogram/paper_127120.htm.
  - ❖ Johnson R. B. and Onwuegbuzie A. J. Mixed Methods Research: A Research Paradigm Who`s Time Has Come. *Educational Researcher*. 2004; 33: 14
  - ❖ Kabeer N. Gender equality and women`s empowerment: A critical analysis of the third Millennium Development Goal. *Gender and development*. 2005; 13(1):13-24
  - ❖ Kaddour A. Hafez R and Zurayk H. Women`s perception of reproductive health in three communities around Beirut, Lebanon. *Reproductive Health Matters*. 2005;13(25), 34-42
  - ❖ lawshe C.H.(1975).A qualitative approach to content validity. *personnel psychology* .28(4):563-575.
  - ❖ lee-rife,S.M.women`s empowerment and reproductive experiences over the lifecourse. *Social science & medicine*. 2010; 71(3) : 634-642
  - ❖ Longwe S. *Gender Awareness: The Missing Element in the Third World Development Project*.1991.oxford:oxfam
  - ❖ Longwe SH. Education for Women`s Empowerment or Schooling for Women`s Subordination? *Gender and Development*.1998;6(2):19-26
  - ❖ Lopez-Claros A. and Zahidi S.2005.Women`s Empowerment: Measuring the Global Gender Gap. World Economic Forum. Available at:
  - ❖ Macquarie K. Women's empowerment and family formation across the life course in Madhya Pradesh, India: The influence of Time-varying and fixed empowerment resources. Paper presented at xxvi IUSSP international population conference, Marrakech, Morocco, 27 September-October.2009
  - ❖ Malhotra A. and S Shuler. "Women`s Empowerment as a Variable in International Development." In *Measuring Empowerment: Cross-Disciplinary Perspectives*. 2005: 71–88.

- ❖ Malhotra A., Schuler S. R. and Boender C. Measuring women's empowerment as a variable in international development.2002:5
- ❖ Malhotra Anju. Conceptualizing and measuring women's empowerment as a variable in international development .2003:3
- ❖ Mayring, Ph. Qualitative Content Analysis. Forum: Qualitative Social Research .2000.1(2). <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204>
- ❖ Mohammadi-Alizadeha S, wahlstromb R, vahidic R, johanssond A. Women`s perception of quality of family planning services in Tabriz, Iran. Reproductive health matters. 2009; 17(33):171-181
- ❖ Munhall P (2007), Nursing Research: A qualitative perspective, Jones and Bartlett publisher.
- ❖ Munro, B.H., 2005. Statistical methods for health care research. 4th Edition, Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins .
- ❖ Mutambirwa J, Utete V, Mutambirwa C, Maramba P. Consequences of Family Planning on Women's Quality of Life in Zimbabwe'. Women and Development in Zimbabwe: The Role of Family Planning, Weaver Press, Harare 1998.
- ❖ Nakhaee N, Mirahmadizadeh AR. Iranian women's perceptions of family-planning services quality: A client-satisfaction survey. European J. of Contraception and Reproductive Healthcare 2005;10(3):192-98.
- ❖ Narayan, D, ed. Washington DC: World Bank, Gender and Development Group.
- ❖ Nayak P. and Mahanta B.2008. Women Empowerment in India. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1320071>
- ❖ Nikkhah HA and etal.2010.The Effect of Women`s Socio-demographic Variables on their Empowerment. Journal of American Science .6(11):426-34
- ❖ Onwuhafua PI, Kantiok C, Olafimihan O, Shittu OS.Knowledge. Attitude and practice of family planning, amongst community health extension workers in Kaduna State, Nigeria. J Obstet Gynaecol. 2005 Jul; 25(5):494-9.
- ❖ Oxaal Z. and Baden S. 1997.Gender and empowerment: definitions, approaches and implications for policy. BRIDGE (development - gender).Available at:
- ❖ Pandey S. and Singh m. Women empowerment and personal values as predictors of reproductive health, journal of the Indian academy of applied psychology. 2008; 34(2): 309-316.
- ❖ Polit and beck. Nursing research principal and methods, 7th edition, Lippincott williams & wilkings. 2004
- ❖ Polit DF and Beck CT .The Content Validity Index: Are you sure you know what`s being reported? Critique and Recommendations. Research in Nursing & Health 2006; 29: 489-497
- ❖ Polit DF, Beck CT. Essentials of Nursing Research.6th Ed. Philadelphia: Lippincott Co,2006: 14 -18
- ❖ Polit, D.F., Beck, C.T. and Owen, S.V.,2007. Is the CVI an Acceptable Indicator of

- Content Validity? Appraisal and Recommendations. *Research in Nursing & Health*. 30: 459–67.
- ❖ Qureshi N and Shaikh BT. Women`s empowerment and health: the role of institutions of power in Pakistan. *Eastern Mediterranean Health Journal*.13 (6); 2007:1459-1465
  - ❖ Rahman O., Abedin U., Kamruzzaman Z. and Nurul Z., Women's Empowerment and Reproductive Health: Experience from Chapai Nawabganj District in Bangladesh. *Pakistan journal of social science*, 5(9),2008:883-888
  - ❖ Rousson V. And Gasser T. Some case studies of simple component analysis. Institute for social and preventive medicine, University of Zürich, Switzerland; 2003
  - ❖ Safarinejad MR. Female sexual dysfunction in a population-based study in Iran: prevalence and associated risk factors. *International Journal of Impotence Research* 2006; 18(4): 382–95.
  - ❖ Sardenberg C M B. liberal vs liberating empowerment: conceptualizing women`s empowerment from a latin American feminist perspective.presentation to the coference:reclaiming feminism- gender and neoliberalism,institute of development studies, brighton,uk,9-10 July 2007
  - ❖ Schuler SR, Hashemi SM, Cullum A, Hassan M. The advent of family planning as a social norm in Bangladesh: women's experiences. *Reproductive Health Matters* .1996;7:66-78
  - ❖ Senegal IntraHealth international. The urban reproductive health initiative in Senegal .accessed at www.intrahealth.org/the-urban-reproductive-health-initiative-in-Senegal, on April 20/ 2010.
  - ❖ Silva RM, Araújo KNC, Bastos LAC, Moura ERF. Family planning: significance for women of reproductive age. *Ciência & Saúde Coletiva* 2011;16(5):2415-24.
  - ❖ Speizer, I. S., Whittle, L. & Carter, M. (2005) Gender relations and reproductive decision making in Honduras. *International Family Planning Perspectives* 31(3), 131–139.
  - ❖ Speziale HJS, Streubert HJ, Carpenter DR. *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*: Lippincott Williams & Wilkins; 2011.
  - ❖ Stead ML, Brown JM, Fallowfield L, et al. Lack of communication between health care professionals and women with ovarian cancer about sexual issues. *British Journal of Cancer* 2003; 88(5): 666–71.
  - ❖ Stephenson R and Hennink M .Barriers to family planning service use among the urban poor in Pakistan. *Asia-pacific population journal*.2004; 19(2):5-26
  - ❖ Streubert H, carpenter D R. *Qualitative Research in Nursing: Advancing the humanistic imperative*. 4th Ed, Lippincott Williams` wilkings.2007
  - ❖ Sujatha DS, reddy GB. Women`s education, autonomy and fertility behavior. *Asia-pacific journal of social sciences*.2009;vol1(1):35-50
  - ❖ Taneja S. Pryor MG and Humphreys J. 2009. Empowerment from the gender perspective. *Delhi Business Review*. 10(2) :17-26
  - ❖ Tashakkori A. and Teddlie C., *Handbook of mixed method in social & behavioral*

research, California : sage pub.2003

- ❖ The C-Change project .Gender norms and family planning decision-making in Tanzania: a qualitative study.2009. This publication was produced by the C-Change project under the terms of agreement no.GPO-A-00-07-00004-00.
- ❖ UNDP.2007. Gender equality Strategy 2008-2011. Bangkok. Available at: <http://www.jposc,irg/content>
- ❖ UNDP.2008. The Human Development Index. Available at:
- ❖ UNFPA. State of world population: Gender equality, women empowering. Available at <http://www.unfpa.org/swp/2004/english/ch5/index.htm>.accessed 2004.
- ❖ WHO.2008. women`s empowerment and gender equality: essential goals for saving women`s lives, WHO, Available at:
- ❖ WHO.2011. Programming for male involvement in reproductive health,Report of the meeting of WHO Regional Advisers in Reproductive Health. WHO/PAHO, Washington, DC, USA 2002. Available at:
- ❖ Williams J. 2005.Measuring Gender and Women`s Empowerment Using Confirmatory Factor Analysis. Research Program on Population Processes POP2005-01. Available at : <http://www.colorado.edu/ibs/pubs/pop/pop2005-0001.pdf>
- ❖ Woldemicael G. 2007.Women's Status and Reproductive Preferences in Eritrea. Max Planck Institute for Demographic Research. Available at:
- ❖ Wusu O. and Isiugo-Abanihe U.C. 2005. Family Structure and Reproductive Health Decision-Making among the Ogu of Southwestern Nigeria: A Qualitative Study. African Population Studies. 18(2)
- ❖ Yaghmaie F. 2003. Content Validity and its estimation. Journal of Medical Education. 3(1):25-27.

Abstract:

Title: Exploring the women's empowerment in family planning and providing a model: A Mixed Methods Research.

Introduction: Women's empowerment is the process of developing women's ability to make basic life choices. Empowerment, especially of women, should afford them the power of decision-making and control over fertility, enabling them to meet their family planning responsibilities. Reproductive decisions were influenced by power relations between the couples in family and social-cultural context. This study, with a mixed methods approach, were carried for exploring the women's empowerment in family planning in Isfahan city and provided a model for their empowerment.

Methods: This study was carried out with an exploratory mixed methods design. In the first stage of study, using a qualitative approach, the meaning of women empowerment in family planning explored from the perspective of 39 participants. Seven focus group discussions and seven individual interviews were conducted, analyzed and categorized. In the second stage, with a quantitative approach, a questionnaire was designed from first stage results and data gathered in 2 phase simultaneously on 384 wmen. In the first phase, relation between women empowerment and demographic and fertility characteristics were assessed. In the second phase in order to extract the component of women empowerment in family planning, exploratory factor analysis was used. seven factors were consensused.

Results: Analysis of the participants' descriptions of empowerment in family planning yielded two main categories, meaning of empowerment (control over the fertility plan, participative family planning, maintaining health and access to optimal family planning services) and factors related with empowerment (social, cultural , individual and health unit factors). Quantitative results showed, the mean of women empowerment in family planning was 58.6 and women reported higher empowerment in the individual and health unit dimensions. Family income, education, mother age at first child birth and methods of contraception had a significant and direct relation with their empowerment. And the current age of sample and unintended pregnancies had a significant and inverse relation with the empowerment. Exploratory factor analysis led to the extract of seven main factors.

Empowerment model demonstrated that the autonomy of women in decision making is a core feature and the other factors influence on it.

Discussion: Integrated findings of this study suggest that most participants considered adequate knowledge of family planning issues, and autonomy in decision-making as the key components to achieve control over their fertility. Also they suggested participative family planning and the support of her husband was essential for their empowerment in family planning. In view of participants empowerment in family planning means providing health during fertility events (pregnancy and contraception) and access to optimal family planning services.

Social factors have important role on women empowerment in family planning, when media committed to strengthening the position of women in decision-making; schools provided life skills and women`s job opportunity adjusted with their domestic roles. The participants regarded the cultural factors adversely influenced women's empowerment and fertility decisions. Physical accessing to health centers and offering free services for family planning are not sufficient for women to reach fully to their childbearing decisions. The health centers should offer comprehensive reproductive health services and help them to make a consciously, freely and responsibly decision in order they have more control over their fertility.

Key words: women empowerment- family planning- mixed methods- content analysis

**Isfahan University of Medical Sciences
Faculty of Nursing and Midwifery
Nursing and Midwifery cares Research Center**

***Exploring the women's empowerment in family planning
and providing a model: A Mixed Methods Research.***

A Thesis

Presented for the Degree

Of Doctor of Philosophy (Ph.D.)

In Reproductive Health

Supervisor:

Dr. Masumeh simbar

Advisors:

Dr. Fariba taleghani

By:

Shahnaz kohan

1390